

Megjelenik a lap **Temesvárott** minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben, akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap házhozordásáért rendelést tehetnek a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros, bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTÜ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizetheti helyben a szerkesztőségnek, vagy a helyb. könyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál a szerkesztőséghez utasítandó bérmentes levelekben.

Hirdetések minden közhasználatban lévő nyelven fölvételnek. A beiktatásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. vagy 7 uj krajcárnyi díj számítottatik.

Kiadó hivatal: belváros, bécsi utca Uhrmann Márton műkereskedésében.

Kedd, junius 5. 1860.

23. szám.

Harmadik évi folyam.

Előfizetési felhívás.

Ismét felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét lapunk további pályájának érdekében. Közeledvén a második félév, fölkérünk mindenkit, hogy az előfizetéssel jókor sziveskedjék jelentkezni. A Delejtű ára marad mint eddig, félévre 3 ft. 15, egész évre 6 ft. 30 o. é. Ohajtanók azonban, hogy a kik ezen felhívásunkat olvassák, ne csak maguk személyére előfizessenek, hanem még néhány új acquisitívóval közzöntsenek be hozzánk. Lapunk irányáról, céljáról nem szólunk semmit. Tárva áll ez mindenki előtt. Csak annyit jegyzünk meg, hogy ha az eddigi szűk körben, és az eddigi gyenge segédforrásokkal sikerült némileg a nemzeti szellem ébrentartására, és legszentebb érdekeink istápolására hozzájárulni, úgy feladatunknak még inkább fogunk megfelelni, ha a közönség részvéte erőnket növeli. Pedig ez minden egyes lelkesítő, buzdító nyilvánulások dacára, még nem olyan, hogy a Delejtű hatást is gyakorolhasson, a melyet pedig ohajtanunk kell, mihelyest a lap irányát helyeseljük. Ne elégedjünk meg tehát avval, hogy közel hazánk szélén magyar közlönnyt alapítánk, hanem szaporítsuk annak olvasóit, terjesztjük hatáskörét, — nem a lapért, hanem hazánkért, melynek rokonszenvre, barátokra van szüksége. „Elvégzi azt a csendes hatalom, mire nem vala képes az erőszakos“, mond Claudius, és azt fogja igazolni a kis Delejtű is, ha ezeken befogadják delejtűnek a szirtes életocan beutazására.

Temesvár május 25-én 1860.

Pesty Frigyes,
szerkesztő.

A földművelés és műipar a nemzetek háztartásában. *)

IV.

A mezei gazdaság által előhozott termelvények és ősananyagok jobbára csak úgy alkalmazhatók szükségleteink fedezésére, ha előbb átalakítatnak, megnesembitetnek, szóval oly állapotba helyeztetnek, a melyben az ember anyagi életcéljai és vágyai kielégítését lehetőségesítik. Ezen átalakítás és nemesítéssel foglalkodó nemzeti üzletnem a műipar, vagy mint még neveztetni szokott nemesítő ipar, műszorgalom sat. A műiparnak a népek háztartásában fontossága és igenis kiváló szerepéről már e körülménynél fogva sem lehet kétkedni, de még szembeötlőbb leszen e tény akkor, ha a nemesítő iparnak a nemzet egyetemes társadalmi és állami jóllétére és állapotaira, physikai szellemi és erkölcsi viszonyaira, a polgári intézmények kifejlődésére, a státushatalom megszilárdulására, közvetlenül pedig az összes őstermelési ipari és forgalmi rendszerre, a nemzet gazdaság és vagyonosságban előrehaladására gyakorolt befolyásában tüzetesebben vesszük figyelembe.

Vessünk mindenek előtt egy pillantást a műipar gazdasági ökonomiai jelentősége és szerepére. E tekintetben csakhamar azon megismerésre jutunk, miszerint a nemesítő ipar által, a mely melléleg legyen megérintve, mindenkor csak némileg magasb fejlettségi fokokon foglalhat nagyobb mérvben helyet, s némi előrehaladtabb elevebb, mozgékonyabb szellemi értelmi tevékenységet és képzettséget föltételez, legelőször is a mezőgazdaság és az őstermelés egyáltalában a leghathatósab s legbiztosab módon mozdítatik elő és tökélyesbitetik, jelesül az által, hogy a nyerstermelés a legnagyobb mérvben lehetségessé válik; az őstermelék utáni kereslet bel- és külterjileg növeltetik; az ő anyagoknak, átalakított alakban, elkelése, s kivált távol országokbai szállítása lehetségessé tetetik, jobb s tökélyesebb műszerek, munkaközégek meghonosulnak, s a mezei ipar minden ágában és minden köreibben a legélénkebb, legerélyesb s leggyümölcsözőbb tevékenység idéztetik elő. A technikai iparágok fejlődésével a mezőgazda azon karba he-

*) Lásd a Delejtű ezidei 15. és 16. számát.

lyeztetik, miszerint magának könnyebben szerezheti meg gazdasági, háztartási és üzleti szükségleteit; olcsóbb gépek, épületek, munkaszerek állanak azonnal rendelkezésére; a városi lakosság könnyen és olcsón látja őt el trágryával, tőkékkel, értelmi erők és tényezőkkel, nem említvén még különösen azt, hogy feles mezőipari munkacöröknek a városi müiparnemek számos foglalkozást, alkalmazást biztosítanak, a mezőgazdasággal foglalkodó népesség a városi iparosokkal bizonyos szakadatlan jószág- és eszmecserébe, összeköttetésbe lép; s így ép s egészséges társadalmi viszonyokban mindkettőnek jólléte, nyeresége, előmenetele azon egy időben lehetségessé sőt szükségessé válván, a legjótékonyabb s az egész államra nézve a legtermékenyítőbb érdeköszhang idéztetik a mezei és városi néposztályok közt elő.

Nem szabad e mellett szem elől téveszteni azt, hogy müipar nélkül egy nemzetnél, sem élénk bel- sem virágzó külkereskedés nem gondolható. Ez utóbbi ugyanis mindenkor csak úgy fog kifejlődtetni, ha egyfelől a nemzetnek s különböző osztályainak egymással fölcserélendő nyers és nemesített termelvényeik nagy bőségben vannak; ha a mezei és a városi ipar lehető legkülönbözőbb legjobb és legnagyobb mennyiségű javakat és termelvényeket állít elő; s ha ép e különböző néposztályok között azon megismerés kezd meghonosolni, hogy egymásnak nemcsak nem kárára, hanem igenis előnyére és javára vannak; hogy egyik osztály csak a másik emelkedése és felvirágzásával emelkedhetik, s haladhat előre vagyonban, ipari fejlődésben és gazdagságban. — E mellett a müipar kifejlésével és meggyökeredzésével karöltve a közlekedési- és forgalmi közegek, a szállítási és kereskedési emeltyük jelesül a vaspályák és a hajózás meghonosulása is a leghathatósban mozdítatik elő, úgy annyira, hogy egy pusztán földművelő álladalomban, a melynek termelvényei a messze vidékekre szállítást lehetlennitik, a hol a javak csak bizonyos nemeit és osztályait állítják elő; sem az illető tőkeerők, és forgalmi érdekek, sem a szellemi és társadalmi állapotok, nincsenek meg, a melyek segélyével és gyámolításával mindezen világfontosságú emeltyüji az anyagi, a politikai, a társadalmi, az értelmi és nemzeti műveltségnek — megvalósíttatának.

E mellett nagyobb népesség is válik lehetségessé az álladalomban, ha egyszer a müipar kezd meghonosolni. Általa ugyanis az emberek keresetforrásai szaporodván, a vállalkozási és ipari alkalmak nagyobb mérvben kínálkozáván, sőt igen gyakran felette csekély tőke és pénzörökkel valamely üzlet megalapítása lehetségessé válván: igen természetes, hogy a müipar által sok önálló családkörök alapíttatnak, a polgárok önálló saját keresetéből élő tagjainak száma megszorodik, s így a családi életviszony s a nagyobb népességi szaporodás mint rendes eredmény jelentkezik. E nagyobb népességi erőnek (bizonyos pontig) a legjótékonyabb befolyása vagyon ismét mind az általános nemzeti mind különösen a közzgazdasági és vagyonossági viszonyokra. Nagyobb népességnél több eszme- és érdeksurlódás, elevenebb versenyzés és tevékenység, iparvetély és erőfe-

szítés található, a minek azután mind a szellemi mind az anyagi fejlődésre felette termékenyítő befolyása vagygon. — A népvagyon a polgári társaság azon fokán, a hol már a müipari viszonyok némileg magasb polcra emelkedtek, különböző alkatelemekből képződik. A föld különböző kincseivel, érceivel és termékeivel ugyanis már meglehetősen van használatba véve. Az ipari és munkaközegek nagy változatosságban és bőségben állanak a nép különböző foglalkozási osztályainak rendelkezésére. Az anyagi tőke és vagyoni erők már meglehetősen terjedelemben és mennyiségben állanak alkalmazásban és tevékenységben, végre pedig maga a szellemi és értelmi képességek, ismeretek, üzleti ügyesség, eszély, előrelátó ipari gondoskodás sat. is már meglehetősen arányban vannak kifejlesztve és a nemzeti vagyonelőállítás és jóllét megalapítására irányozva. Azonkívül a népélet ezen stádiumában az ugynevezett pénzgazdaság a primitív állapotoknak megfelelő természeti vagy naturalgazdaságot már háttérbe szoritotta. A készpénz, a nemes ércek meg a különmemü bank és közhiteljegyek, mint megannyi közvetítői a forgalmi és közzgazdasági vérkerengésnek, élénk mozgalomban tapasztalhatók; az összes nemzetgazdasági létszer pedig egyáltalában sokkal elevenebb, mozgékonyabb, tevékenyebb művezetet és processust tanusít, mint a földművelési szakban, a hol az ipari s forgalmi erők és rugók még jobbára lekötvék, szenvedőleges szerepre kárhözhatvák, s az egész népgazdaságot még bizonyos lassuság nehézkes ügyfolyam, sőt mintegy dermedtség jellemezi.

Ezeket hittük a müipar közzgazdasági jelentősége tekintetében kiemelendőknek; — a fennérintett többi pontokról a legközelebbi cikkben.

Kervei.

(Folytattatik.)

Levelek az 1742-ik évi hadjárathól.

Közli Rosty Zsigmond.

II. *)

Felsburg die 30. martii anno 1742.

Bizodalmas drága nagy jó asszonyom. Ajánlom kötelességgel való szerzetes szolgálatomat az asszonynak. Már Isten kegyelméből Morva szélén vagyunk, jölehet ugyan ennek előtte Morvában négy nap feküdtünk, de hogy az második colonna érkezett, ugymint Szegedy Uramé, azok mentek helyünkbe, és mi Austriába visszajöttünk két órányi való földnyére Felsburgba, és itt már egy héttől fogva vagyunk, a Generalis Baranyai és Eszterházy Miklós Oberster is velünk vannak, mindenfelül szorgos vigyázással, és őrzéssel kelletik lennünk, mert éppen ellenség torkában vagyunk, úgy hogy az Taja vize választ el bennünket, egyik felül az ellenség, más

*) Lásd lapunk 17. számát.

felül mink vagyunk, és gyakorta az partra vonattya az ágyuit, úgy lődöz az katonáinkhoz, de Istennek legyen hála, a mieinkből egyet sem lüttek el, hanem inkább az Eszterháziánusok közül egy, egy kapitány ő közülök kettőt ellőtt, és egy lovat, — semmi által nem mehetünk hozzájuk, sem pedig ők mihozzánk, mert még áradott az víz, és az hidakat mind elhányatta az ellenség, azért mostanában semmi operatiót nem tehetünk ellenük a gyalogság, és ágyuk fogyatkozása miatt, még jobban meg nem szaporodunk és erősödünk; ugyan már egynehány reguláris regementek beérkeztek Austriába, és így rövid idő alatt egyet, vagy mást kell tennünk. Némellyeknek ugyan jó szolgál az szerencse, ugyan azt bánjuk, hogy abban mi is nem részesülhetünk, mert 23-a currentis Brénnél Beleznai nevű Oberster Ur az Saxo ellenség közül 1 Oberstlaintandot, 3 kapitányt, 4 hadnagyot, 2 zászlótartót, 1 Auditort, 126 Unteroficért és közembert, és 260 dragoner lovat nyert, ezek közül pedig kit levágtak, kit pedig fogva elvittek. Ennekelőtte pedig másfél héttel Lobnál Austriában az prussussal az Eszterháziánusok három óráig lüdöztek, ott sem vezett el egy lúnál több, és kettő sebben esett, és egy katonánknak az ágyu globis elvitte a fejét, és hárman megsebesítették, ketteje azok közül is megholt, a prussusok közül pedig a mint az emberek mondották négy vagy öt esett el, és lovak is annyi, mink ugyan nem voltunk ott jelen, hanem mintegy másfél mérföldnyire voltunk tőlük, és későn adták a generalisnak tudtára ez dolgot, elmentünk ugyan az városhoz a generalis parancsolatjából, de már későn jártunk, mert vissza ment, és berukolt az városba, és becsukta magát, és azon nap estvefelé minden népével, bagazsiájával együtt kitakarodott azon városból, és elment máshová, és a mint mondottak az emberek, három száz terhes szekerek volt, és magokat azok közzé vették, ugy marséroztak. Ezen actus előtt három nappal pedig a Nádasdi, és külömb külömbféle regementekből való katonák portára ki voltak, stizenhárom burkus kuruczot vágtak le, és azúta csak ritka nap vagyon, hogy egy egy kis szerencséje ne volna a mi magyar népünknek. General Khevenhüller, és a mint irták a generalisunk Baranyai a Dunán által költözött, és az imperialis Electorokkal de neutralitate tractál, és hogy népünk Saxoniában is becsapott. Caeterum a burgus, és Saxo látzanak egymás között ellenkezni, mivel a prussus a Saxo ellen, a Saxo pedig a burussus ellen, oly patenseket bocsájtanak, hogy a helységek semmit ne merészöllenek adni, és ezt bizonyosan tudom írnya, mert husvét napján reggel a generálisnál lévén, némelly Comiszárius a falu bírójával bejött hozzánk, és azon bírónál volt a burussusnak patense, hogy semmit ne contribuállanak a Saxonak. Nekünk pedig Felsburgban husvét napján délután káros lármánk támadott, Horváth András kapitányunk mintegy 100 legénnyel Luthenburgi passura commandiroztattván az hidak őrzésére, egyszerűmint Luthenburgba, és hozzája közel levő Themenan nevű faluban nagy Igés támadot, száraz, szeles idő lévén, Kapitány urunk nyergei, partikája elégett, és egynek a lova is, és az elmúlt husvét ünnepeiben minden-

nap láztottak nagy ígések, hol Austriában, hol Morvában, és nem tudják miként gyűtt ki, némellyek azt mondják, hogy az ellenség küldött ki égetőket, de még eddig senkit sem tapasztak meg. Már Morvaországban egészen sok helységeket ki pusztított a prussus, kétség kívül a Saxo ígetéssel tölti ki bosszuját. Rettenetes sok pénzt vont a prussus a hol feküdt, a mint csak Niklisburgba, a mellyben most van Szegedy Antal uram, a városbeliektől 9 ezret exigált, a zsidóktól 12 ezret, és az Detrigstajn herczegnek várát egészen kipusztították, még az spalétákat is leszaggatták a falakról, a mint magam tulajdon szememmel láttam, és 47 lovat az várból, és minden lóo ötszáz forintos volt, és más több ezernyi ezeréző jószágot elprédáltak, elvittek.*) Elhagyom itt a Bécsen által való pompás költözésünknek leírását**), nem kétlem vagyon értésére az asszonynak, ezzel magamat recommendálván gratiájában, affectiójában maradok T. asszonynak holtig való kész szolgálja, érdemetlen káplánja

F. Innocentius Tóth, m. k.

P. S. T. Rosty István uramat az asszonnyal egyetemben, István Urfiat, T. Svastics sógor uramat, Skerlecz Miklós uramat, plébánus uramat, Náni leány asszonyt, Panczi leány asszonyt, Skerlecz Marinkát az köszegi deák urfiakkal egyetemben alázatossan reverealok, kívánok szerencsés friss jó egészséget az Uraknak, leány asszonyoknak, és kérem ne terheltessek ezen levelemet communicálni az szökeföldi szürke barát atyámfiaival, kiket fejenként köszöntök, nekem, Istennek neve dicsértessék egészségem és állapotom jó szolgál, melly nekik is szívem szerint kívánok. Nemkülönb Korcsmáros bátyám uramat is az asszonnyal együtt, és a Lonsicsot alázatossan köszöntöm.

Ideje a jégbiztosításnak.

Mint a gazdák az előzményekből és a tavasz légtüneteiből következtették a forró nyarat, az már eleve jelentkezik is, még pedig nemcsak áldásaival, hanem csapásaival is, mint ezt a már két jelentékeny jégverés elég érthetően bizonyítja. A Lugost keresztül szegett jég hullás kárából fájdalom csak csekélység volt az első magyar általános biztosító társaságnál bejelentve, mely azonban már az igazgatóság egy kiküldött felügyelője által felvétellett s közelebbi napokban a kárpótlást megfogja nyerni: de ennél sokkal nevezetesebb kárt térít meg az érintett társaság Schulhof és Kadelburg uraknak a dettai állad. urodalomhoz tartozó sz. jánosi, margitai és vatina

*) Igy égettek, pusztítottak németek német tartományokban; s még is jajgatással, s szemrehányással emlitik fel a magyarok által tett pusztításokat; bizony jó lenne, ha tudós szomszédjaink a maguk történelmét előbb tudnák, mielőtt mások felett gáncoskodnak. (A közlő.)

**) Bizony kár volt! mert valóban gyönyörrel olvassánk azon pompák leírását, melyek a dynastiamentő őseink illő fogadásra rendezettek. (A közlő.)

tárokban, hol biztosított repcevetésüket m. hó 14-én egy erős jégzáró megviselte, s ámbár az aratás még mindig kedvezően biztatja őket, az aránylagos kárért 5000 fton felül ismert be a szemlét tartott felügyelő. S ki hinné mégis, hogy ezen körünkben, szomszédságunkban előfordult csapások még mindegyre nem képesek birtokosaink nagyobb részét rábirni, hogy vetéseiket a fenyegető dulás elől biztosítsák: holott fájdalom, úgy van, s midőn a sokaktól lenézett egyszerű parasztok százával sietnek bizony legnagyobb megerőltetéseikkel terméseiket biztosítani, az ő náluk jóval magasabb értelmi kapacitások összedugott kézzel nézik pitvarukból, mint pocskolja el a jégvihar egész évi jövedelmüket. — Pedig vajmi szükség volna arra!

Mikor fogunk egyszer már a sopánkodás helyett legközelebbi jövőnk biztosságáról gondoskodni? mikor sorozandjuk rendes kiadási rovatunkba a biztosítási illetéket, ha már a csőszbér oda tartozik? hiszen ha megérdemli vetésünk, hogy őrt tartunk mellette, nehogy tudatlanság, rossz akarat és vigyázatlanság kárt tegyenek benne, okszerűen szintugy megérdemli az, hogy az emberi hatalom és éberség körén felül álló kártételek ellenszeréről is gondoskodjunk, még pedig oly mulaszthatlanul, mint mily bizonyossággal ki óhajtjuk nyújtani kezünket az érett kalászkok áldásának betakarítására.

Az olyanféle kopasz mentség, mintha határainkon nem szokott volna jég járni, sokkal gyarlóbb, mint hogy komoly szót kellenék cáfolatára vesztegetni, tudván mindenki, miszerint a huzamos megkiméltetés csak annál félelmesebben fenyeget, nem lévén szabadalmunk az elemektől a kiváltságos örök kármentességre.

Nincs azonkívül is gondos gazda, ki ha valamicske tőkét megtakarított, ne óvakodnék azt magánál tartani, mert nem bizik saját személyes oltalmában és éberségében, hanem igyekezik azt biztos helyre tenni, vagy befektetni, hogy a veszendőségből megóvja: ellenben nem ritkán találkozunk éppen ezen takarékos gazdák közt is sokakkal, kik a vésznek, viharak szabadon kitett ezreiket vetéseik képében, nem méltatják ezen gondos figyelemre. S miért?

Az egyik megmarad vétkes fatalismusa mellett, s arra vet, hogy ha az isten elveszi a vetését jég által, csakugy tűrnie kell a sujtó kárt, mint ha árvíz vagy szárazság által venné el: igen, de előre bocsátva, hogy az isten is csak azt segíti, ki önmagán segíteni iparkodik, miért igyekeznek hát minden csak némileg is miveltek a vízáróknak gátot emelni? tudván, hogy ezt szorgalom és eszélyesség elháríthatja nyakunkról. — Aszárazságnak pedig egészen más következményei vannak, mit eléggé jelez azon közmondás, hogy árvíz és jégeső szegény embert csinál, de drágaságot nem, mivel csak egyes vidékeket vagy dülőket tesznek tönkre, mik aztán az ország összes termésében észrevehetlenek maradnak: míg a szárazság egész országokat silányít el, de ennek súlyját a fogyasztó érzi, mert a termesztő kevesebb gabonájáért jobb árt kapván, ügygyel-bajjal kárpótolva marad. S csodálatos, hogy országszerte nem kimélik a gazdák pénzüket a trágyára, üszögellenző szerekre, mik-

nek hatása még maig is csak problematikus, nem mondván ezeknél: bizzuk termésünket a jó isten kegyelmére! — de azért a már meglevő termést jég ellen — nem biztosítják! Hol itt a józan következetesség, — találja ki más.

Vagy az a panasz, hogy a dijak drágák? Igaz, hogy a dijak a vetemények kényes sajátosságai, valamint azon hosszab időhöz mérve, mely alatt a veszélynek kitéve maradnak, fokokint emelkednek, de vessünk mégis egy tekintetet reájuk, — nézzünk szembe az állítólagos ellennel.

Legokszzerűbb a helységek II. osztályát venni mértékül, mert az ország tulnyomó része ezen rovat alá esik: s mily tételekkel találkozunk itt? Fizet itt a gazda takarmányfüért, répa- és burgonyáért $\frac{1}{2}\%$ -it, vagyis oly arányt, hogy ha 200 év alatt egyszer semmisíti meg a jég vetését, mondhatja csak, hogy befizetett pénzét kapta vissza, holott ha első évben vall is kárt, már annyi kárpótlást kap, mintha 200 évig befizetett volna. A kukoricáért $1\frac{1}{2}\%$ az az 66 év alatt fizeti vissza a társaságnak, ha ez őt egyszer kármentesíti. Gabbanemüek dija 2% az az 50 évre van besosztva, már pedig keressünk csak a jégverés véletlen szeszélyei dacára is oly vidéket, mely 50 évig egy huzamban nem látogatott volna meg a gazdák e félelmes kaszásától és cséplőjétől, míg elég a példa, hogy ugyanazon határ egy év alatt több ízben érzi sujtólását. — Az őszi repce fizet $2\frac{3}{4}\%$, a tavaszi repce és hüvelyes vetemények $3\frac{1}{4}\%$ száztólit, mik kulcsaikat ezen termények kényes minőségében találják, mennyiben érett állapotban a jégcseppek legkisebb érintésére kiperegnek egész hüvelyeik s menthetlenül veszve vagynak, — s nevezetesen az utóbbiak hosszabban is vannak a szabadban az elemeknek kitéve. Ez utóbbi körülmény szintén egyik főoka, hogy a dohány 5% fizet, eltekintve attól, hogy terjedelmes levelei szinte kinálkoznak az átlukgattatásra, pedig ha ez csakugyan megtörténik, értékük $\frac{1}{4}$ résznyire süllyed, s a $\frac{3}{4}$ veszített értéket a biztosító társaság kötelessége kárpótolni. — Legmagasb a szőlőnek dija $7\frac{1}{2}\%$, de ha meggondoljuk, hogy a szőlő mind legtovább marad, egész tavasz, nyár és fél ősön át a csapásoknak kitéve, s e mellett oly kényes, hogy egyetlen kis jégcsepp által suroltatva, az egész fűrt lehervad, mint szintén a tőkék ritkasága és magassága lehetlenné teszi, hogy közülük csak egy is bántalmatlan maradjon, s így a kár aránylag a szőlőknél mindig legtetemesb, úgy alig fogjuk a miveleteit a sok tapasztalatok nyomán vezető társaságnak szemére lobbantatni a nyervágyat, fel sem véve a többi társulatok viseletét. — Mi (mellesleg mondva) az Azienda*) abbeli

*) Az Azienda legújabb hadjárataról a magyar biztosító társaság ellen miért nem szólnak a pesti lapok? Azon kecségtetéssel, hogy kölcsönt szerez nekik, szerződésre csábítja a földbirtokosokat, melynek értelmében arra kötelezik magukat, hogy minden vagyonukat az Aziendánál biztosítsattják, és ha jelenleg már más társaságnál biztosítottak volna a lekötött évek lejártával azonnal az Aziendához fordulnak. (Szerk.)

dicsőségét illeti, hogy ő october vége helyett november közepéig terjeszti biztosítását, ezzel nagy lármát ütnek ugyan, de csak üres hang az, mivel november nem oly légmérsékletű, melynek jégzaporaitól kelljen félnünk.

Véve már most, hogy a gazda a biztosításra fizetendő díjakat csakugyan félre tenné, — kérdéses marad, vajjon azon tartalékot még szükség idején is érintetlenül hagyni bírná-e? míg a biztosító társaság nem egyéb gyakorlatban, mint ily érinthetetlen tartalékpénztár, mely azonban még azon meghálálhatlan jótéteménnyel is ígérkezik, hogy nem várja be, míg a gazda az értéket hosszú évek során lassadjában befizetgette, valamint hogy a jégvihar sem szokta azt várni, hanem ha e vészes vendég meglátogatta csapásával, meglátogatja ő is enyhet adó karjával, és felsegíti a levertet.

Vagy talán kétségbe vonjátok ezt? talán elhatott füleitekbe egy pár károgó hang, mely e társulat ellen csakugy, mint a másikkal ellen panaszol? Igen, de jó itt is mind a két felet meghallgatni, mielőtt itélnénk, s ezen uton csakhamar megtudnák, hogy a lármás fél nyerekedni akart a jótékony intézetben, tehát kislelküleg károsítani azt. Hiszen ha megengedné a társaság, hogy silány vetések holdankint 50 mérő terméssel jelentessenek be, s egy-két csepp jég miatt meg lehessen rajta a természetes uton sohasem nyerhető jövedelmet huzni: úgy csak a rozlelkűségnek játszanék saját kárával kezére, ártva nem kevésbé a jóknak. Hol lelkiismeretes károssal van a társaságnak dolga, ott minden gondját oda fordítja, hogy a benne vetett bizalmat kiérdemlje, annak megfelelően, miről szám- és számtalan bizonyítványok szólnak e fennállása óta két év alatt, s miről az e cikk elején érintett idején két jégeset területünkön új bizonyosságot teszen.

Sapientia sat.

— — — y.

Levelezések.

Pest, május 24-én. *) A társadalmi életnek nincs nagyobb gyilkosa a — zöldnél, ki csak teheti, odahagyja a főváros porlepte utcáit, hogy a kies budai hegyek, völgyek kényelmes villáiban, vagy falun, fürdőhelyeken stb. keresse föl a nyári idény élvezet, gyönyöreit, hol a mulatság szakadatlanul foly, jótékony célú dalidók rendeztetnek, melyeknek bálkirálynőit hűségesen beállítják a szépirodalmi lapok vidéki hireinek regementjébe. Van ugyan lapszerkesztők, kinek elvük ellen van a személyeket névlegesen kiemelni; az elv ellen nem lehet kifogásunk, de hogy bizonyos lap oly testvérísültségben van egy másik lap ujdondászával, hogy egymást örökön örökké dicsérgetik, valóban ideje volna valahára a visszaéléseknek elejét venni, s a nyegleséget érdemlegesen visszautasítani.

Különbben napjainkban a kontárkodás és az uzso-

raskodás szelleme uralkodik, mit amott vesz, itt kétszeresen kihuzza. Némelyek mindkét üzletben már anynyi ügyességet és találékonyságot sajátítottak el, hogy azokat saját előnyükre tudják kibányászni, s mit a világ nem is sejt: mesterségüket a károsultak keservesen könyezik!

No de félre a hieroglyphákkal!

Pest városának adományozását multkor említettük, most már mint megtörtént ténynyel dicsekedhetünk. — Toldy Ferenc és Tóth Lőrinc urak vették által az akademia nevében a kiszakított háztelket, melyet, tervben van, a dunagőzhajózási társulat üres telkével kicserélni. (Ez is elfogadta már a cserét elyben.) (Szerk.)

Szintén megtörtént tény: Egressy Gábor szerződése, ki engedve a nemzeti közóhajtásnak, újra vállaira vevé az igát, hogy szolgálja a haza azon templomát, honnét a művészet geniusának megsértésével, oly méltatlanul száműzték!

A színháznál most készülnek Tóth Kálmán „A harmadik magyar király“ című öt felvonásos drámájára, mely Aba Sámuel korát tárgyalja azon szerencsés drámai hűséggel, gazdag inventiókkal, költői melegséggel, föllengő magasztossággal, melyek a szerző egyéb drámáit jellemzik; éles ellentétben azokkal, kik fölládozzák a valót a képzelődésnek, a költészetet a hűségnek, a mély benyomást a hatásvadászatnak. Az előadás után részletesen szólunk a darabról.

Különbben a műsorozatban most több darab várja fölébredését. Szigligeti „Murány örökös ura“, Benkő „Vén Székely“-e, kellemes estéket ígérnek a színházlátogató közönségnek. Infré Hektor ur holnap volt föllépendő utolszor. Hangja sok bájjal bír, s a terjedelmet kárpótolja a kellemes lágyság; művészi játéka nagy hatást képes előidézni.

Havi ur — mint halljuk — csakugyan rendez előadásokat Bukarestben, vállalatának Hollósy-L.-né, Kaiser-Ernstné asszonyságokat és Füredyt már előbb megnyerte, kik közül Kaiser-Ernstné a jövő héten el is induland; tehát még eddig nincsenek „compromittálva“ a magyar színigazgatók.

Reményi Ede f. hó 18-én körünkbe visszaérkezett, s azonnal egy óvó-nyilatkozatot tett közzé, melyben Ábrányi Kornélt „Repülj fecském“ és „Ezt a kerek erdőt járom én“ című népdalok saját átíratának elsajátításával vádolja. A tényálladék — mint jól értesültünk következő: Reményi Ede zajos tetszéssel játszák az említett két dalt, s azoknak — mint különben is jól ismereteknek — mesteri játékaival roppant népszerűséget vitt ki, mit Rózsavölgyi fölhasználandó, fölszólítá Ábrányi urat, hogy azokat tenné át a zongorára. Ő ur engedett a kérelemnek, s a két dalt hangjegyekre tette úgy, a mint a nép ajkain él; természetesen hallván Reményi művészi játékát, fölhasználta annak mesterfogásait, különben emlékezőtehetségét kell vala megölnie. Ennyi van a dologban, mit tudomásul venni addig is, míg Ábrányi ur válaszol *), nem egészen fölösleges.

*) Válaszolt már a Pesti Napló f. é. május 26-ki számában, mire Reményi a május 30-i számban ismét viszonzott. (Szerk.)

*) Erkészt.

(Szerk.)

Reményi ur most nem fogja magát hallatni, hanem rövid idő múlva a dunántúli vidékre indul, hol egyik író-társunk, Boross Mihály mint boldog völegény egy szel-lemdus hölgyet vezetett Hymen „holtomiglan holtáiglan“ oltárához.

Jövő hétfőn leend az első lóverseny és a zajos „svábhegyi búcsu.“

Paulis, május 24-én 1860.*) Nem szükséges hogy én irjam le e nemzet lelkesedését s annak minden rétegeiben eláradott buzgalmát, mert hiszen a hol tettek beszélnek, ott a szavak csak üres hangok többnyire; nem szükséges magasztaló szavakkal adnom elő azon kegyeletet, melylyel nagy fia iránt viseltetik; hiszen hirdetni fogja azt a késő kornak a történelem, azon érettséget s nemzeti emelkedést, mely a magyar nemzetnek e percben Europa tiszteletét vivta ki. — Igen mert az ország minden részeiből emelkedő gyászhangok s a honfui keblekben rezgő fájdalom a nemzet nagy halottja felett hangosabban beszélnek minden ékes szólásnál; oh bizony mindnyájan siratjuk hazánk nagy fiát, gróf Széchenyi Istvánt, ki nem csak életében volt nagy, hanem halálában is, s ki ha életében munkált csüggedni nem tudó kebelrel e hazának jólétén s felvirágozásán, halálával megszerezte azt a szép egyességet, melyre oly rég törekedtünk. Igen, ma mindannyian e hon fiai válláskülönbség nélkül sietnek a dicsőült iránti tiszteletnek, s halála alkalmával is, tanusított szeretetöknek emlékHzalogát az isten eleibe letenni.

A tisztelet s kegyelet zálogát adta Győrök me-zőváros is azon gyászszertartás által, melynek leírására ezennel fogok.

Ápril 19-én tíz órakor szokatlan harangzugások hirdették különbféle felekezetű templomokban a város s környék lakóinak, hogy ez órában tartatik meg a rom. kath. egyházban gróf Széchenyi Istvánért az engesztelő gyázmise, azért is a nép minden valláskülönbség nélkül, nagy számmal gyülekezett az egyházba; jöttek a szomszéd Paulis, Ménes s Kuvin saját templommal nem bíró helységek lakosai; a nőszemélyek pártával vagy fejkötővel és gyászfátyolt hordva párosan mentek a templomba. Megható volt látni a képvonásokon magát tükröző s szivben honoló gyászt; a ravatal fekete szönyeggel volt beboritva, rajta s körülötte 52 gyertya égett, az 52 megye emlékére s magyar gyászöltönyben öltözött hat férfi által tartatott fáklya lángjai hirdették az áhítatosoknak, hogy nagy volt életében a halott, kiért ily fényes szertartás tartatik, a gyertyákon pedig örökzöld csokrok diszlettek, miket hölgyeink a szertartás után hálaemlék okáért magokkal elis vivének.

*) A sajtó- és egyéb viszonyokért a levél elejét nem közölhetvén, mind a mellett köszönetünket fejezzük ki az ugyanott irántunk kijelentet hazafiai bizalomért és elismerésért.
(Szerk.)

Orgona felett zöld levélből font koszoru közt olvasható volt, gróf Széchenyi Istvánért ápril 19-én.

Midőn a gyázmise kezdetét vette, melyet a helybeli derék- s köztiszteletben álló plébános Kornis Jősef ur nagy ájtatossággal s minden díj nélkül tartott, látni lehetett a közmegindulást, a férfiak s nők arcaikról lepergő könnyeket s a lelki gyászt, mely külső jeleit környékünk népe még most sem vette le magáról.

Végződven a gyászszertartás, köztudomásra juttatott, hogy ugyan csak ezen nagy hazafért vasárnap ápril 22-én fog tartatni a gyászisteni tisztelet a reformátusok templomában is.

Mondanom sem kell, hogy ez alkalommal is anynyira öszvegyült a vidéki s helybeli hazafiak nagy tömege, hogy a kised reformált imaház felét sem fogadhatta be. Itt, midőn elénekelték a 90-ik zsoltárt: Te benned bizunk elejétől fogva sat. néhány verse a helybeli református nagy becsben álló tiszteletes Balogh András szószékre lepott, vele együtt honfiai szellemtől átlengott, s szivet indító imádságában imádkozott a nagy számú gyülekezet, szivvel s lélekkel a hazáért s annak boldogságáért. Ima végeztével a tisztelt lelkipásztor beszédet intézett az ájtatos közönséghez, alapelvül vevén Mózes 5-ik könyve 34-ik része 1. 4. 5. 6. 8-ik verseit, hol mondatik: hogy Nebo hegyről megmutatja az Ur Mózesnek az ígélet földjét, de ő oda nem megyen be, siratta pedig Mózes halálát a zsidó nép 80 napig.

Ezen igékből kiindulva hasonlatosságot igyekezett kimutatni Mózes a zsidónép s Széchenyi, a magyar nemzet halottja közt, méltólag emelvén ki Széchenyinek érdemeit hazája és nemzete iránt.

Ugy hisszük, senki sem hagyta el a templomot mély benyomások nélkül.

G. J.

Moldovabánya, május 27-én. Hazafiai kötelességemnek tartom köztudomásra juttatni, hogy itt is, Magyarország 52-ik megyéjének végcsucsán, az orsovai Széchenyi-Sziklaut kezdőpontján — Moldovabányán is viszhangzik az országos Apotheosis, — a magyar haza legnagyobb fiáért gróf Széchenyi Istvánért, f. hó 18-án és 20-án ugyanis a római katolikus, és görög nem egyesült lelkészeink Papp István és Popesco C. urak hazafias készségükből gyász isteni tiszteletek tartattak, melyeken az ittlakók minden osztálya képviselve volt.

E nemzeti emlékünnepek megújítják s megerősíték lelkünkben a hitet, hogy:

E gyászba borult szép haza
Föl fog virulni még!
Van isten felhők fölött,
S áll a os ég!

Bajza.*)

*) Rendes levelezésével ezen érdekes vidékről igen lekötelné bennünket.
(Szerk.)

T Á R C A.

Egy bokor két virága.

(Történeti beszély.)

Irta Remellay Gusztáv.

(Vége.)

E korban hazánkban sok rabló lovag levén, tudták, hogy fölötte nehéz leendő feltalálni, s ha szerelemből raboltattott el a szép hölgy, vagy oly valakinek kit maradandólag bilincseltek le bájai adatott el rablója által, lehetlen is lesz visszaszerezni szabadságát, ha bár felfedezik is hollétét, mert ezen szomorú időkben a közhatalom sokkal gyöngébb volt, mintsem rettegetek volna tőle a hatalmas rabló lovagok. S arra sem lehetett remény, hogy ha török kézbe került Dóra, visszaszerezhető legyen szabadsága, ha csak Omárnak nem sikerül ezen esetben, visszaadni őt szülőinek.

A bég megígérte, hogy az utóbbi tekintetben mindent elkövet, ő irt is, a kétségbeesett atya sürgetésére minden magyarországi török várparancsnokának. Gedey maga küldözte szét a leveleket, s mind ő, mind Jenő hosszú ideig elkövétték mind azt, mit csak lehető volt, hogy Dóra nyomába jöhessenek.

Mily kínos volt Omárra nézve jelen lenni, midőn Jolánta örök szerelmet esküdött Jenőnek, mert azon viszony-nál fogva, melyben Gedeyekkel állott lehetlen volt el nem fogadnia a meghívást a nászünnepekre, mely a Kékkői várban ületett meg.

Visszatérve Szolnokba újra ismétlé esküjét Jolán nagy arcképe előtt.

S esküjéhez nem lett hűtelen, — a mozlimek, kik előtt megfoghatatlan volt, hogy noha a legszobb hölgyekkel népesithette volna meg háremét, az folyvást üres maradt s „nőtlen hégnek“ gunyolták őt.

S ő büszke volt ezen gunynévre.

Évek multak el, Omár Azzsiában, hova áttétetett győzelemről győzelemre repült, basa s később vezér lön.

A három világrész legszobb hölgyei közül választhatott volna, de ő ellenállt minden császnak, mert még akkor is, midőn a hatalmas Ibrahim nagyvezér tündérszép unokája kezével kínálta meg, visszautasította ezen mindenki által irigyelt szerencét.

Miért? azt csak Szokoli Mehmed tudta, ki 1593-ban budai főbasa lett.

Mint ilyen, folytonosan elküldte Omár leveleit Jenőnek s Jolántának (az agg Gedey időközben meghalt) s ha ezek irtak régi barátjuknak soraikat eljutatta hozzá.

Gyakran személyesen is meglátogatta a boldog párt, s a mint egyszer ismét hozzájuk jött rövid előkészület után, tudatta velük, hogy Omár vezér a csatában halálos sebet kapván, néhány nap mulva kiadta lelkét.

Halála előtt e szavakat írta Szokolynak:

„Feloldlak fogadásod alól, sőt kérlek tudasd Jolánnal, hogy évtizedek óta, hogy halálomig imádtam őt.“

„Add át neki az arcképet, melyet pajzsomban hordtam, de Dóra tettét ne fedezd fel előttük.“

A budai főbasa e levél által felleven jogositva, tudatni elhunyt barátja titkát Jenővel s nejével, megfejtette előttük, miért ragadt Omárra a „nőtlen“ melléknév. S Jenő átvéven az arcképet, melyet oly soká őrzött szent ereklyeként, neje titkos hű imádója, mint a legnemesebb szerelem, s a legmagasztóbb hűség jelvényét őrizi meg azt haláláig, s hagyta gyermekeire, kiknél a mult század végeig megvolt.

Ekkor elégvén Zsarnay Imre háza, a lángok martalékává lett.

Jolán bár mily hön s hiven szerette is férjét, még is büszke volt, hogy oly magasztos tisztaságu s szellemi szerelemmel csüggött rajta holtáig Omár, és habár nem szerelmi

epedéssel is, mint az ő arcképei előtt a megholt hű imádó, hanem a leggyöngédebb barátság fájdalmas visszaemlékezésével s egy nemével a nemesb hűségnek időzött sokszor saját ábrája előtt, mely — de hisz ezt nem tudá, — egykor okáva lön, hogy a legádázabb tette vetemedett ellene nővére.

S ha még azt is tudta volna, a mit Omár Dóra ajánlata s borzasztó cselekvése után tön, akkor nem mint ember, hanem mint magasabb lény élt volna emlékében — rendíthetlennül hű imádója.

Heti szemle.

— Versecen f. e. april 21-én társaság alakult az alibunári mocsárok kiszáritására.

— Sósdián a mult héten Széchenyiért gyászmise tartott. Nevezett faluban a lakosok mind g. n. e. hitűek.

— A magyar akademia palotájára Obrenovics Mihály szerb hercegné, szül. Hunyady grófnő 500 főt ajándékozott.

— Magyar nemzeti viseletünkre nézve hízegő az, hogy a bécsi svéd követ, közelebb Budapesten időzven, neje és leánya számára mentéket rendelt meg.

— Furcsa divat kezd lábra kapni fővárosunkban, t. i. némelyek oly hosszú botokat kezdenek sétapálca gyanánt hordani, hogy a dióverő póznak elszégyelhetik magukat mellettök. Annyi bizonyos, hogy a csáti botnak ezen utánzásai nem illenek a sarkantus csizmához a pesti kövezeten. Szintoly kevéssé lehet helyeselni a csákány hordozást valamint nem, midőn különben izletes nemzeti öltönyben diszelgő magyar hölgyek nyakkendőjüket a pesztonkák módjára mellen keresztbe hajtják, és derek alól csokorba kötve hosszura leeresztik. Nem szorulunk éppen rá, hogy midőn nemzeti öltönyről van szó, a földmivelőt utánozzuk viseletében, és ha azok, kiket sorsuknál fogva más viselet illet, ezt a divat és nemzeti szellem iránti hódolatból vélik tenni, ez éppen oly eszmezavar volna, mint midőn népszerű nyelven írni akarván, pórias zamatot viszünk át irodalmunkba.

— Krassó vármegyében, Oravica közelében fekvő Majdán helység határában, a helységtől mintegy 20 öl távolságra levő völgyben (Ogasu Gergony) egy 5 ölnyi magas domb létezik, mely oláhu „csetate“, az az magyarul „erősség“ nevet visel. A nép között fenmaradt monda szerint, ezen domb védelmi vár volt, de annak eredetéről, tulajdonosáról és elvesztéséről monda és krónika mit sem szól. Három év előtt több helybeli lakos kincs után vágyodva, a domb körül ásní kezdett, és ez alkalommal egy egy ölnél vastagabb kőfalat ástak ki. Akkor ez volt az ásás egyedüli eredménye. F. évi aprilhó 25-én délután 4 óra tájban helybeli Mertavilla Paun — ki földeléhez célszerűbb ut készítéssel foglalkozott — s midőn az ötlet gátló vizáradás miatta több erekre szakadt patakot rendes medrébe vezetni akarta — az apadt viz szélén álló domb oldalából földet ásott a rongált part kijávitására; ekkor a vízben egy feltűnő tárgyat vett észre, melyet sulya miatt csak fivére segélyével volt képes kivenni, és e tárgy ágyu hasonlatosságu volt, melynek hossza 26³/₄ hüvelyk, külső terjedelme 6¹/₂ hüvelyk, csőtorkolatja 4¹/₂ hüvelyk. Ezen feltalált tárgy, Maderspach János ur által megvizsgáltván, következő alkatrészeket mutatott: veres réz 93,725, ezüst 0,020, ón és veszteg 6,255, összesen 100,000 részek.

Ezen vizsgálathoz a csőtorkolatából, mely szénsavanyonyal volt bevonva, vétetett az anyag, az ón felolvaszthatlan állapotban volt. A csekély mennyiségű anyagból, mely megvizsgáltatott (0,6215 szemet), az ónt nem lehetett kivenni.

— A rittbergi református egyház előjárói meghívást bocsátottak közre egy ott junius 3-án gróf Széchenyi Istvánért tartandó gyászünnepekre. E szerint hazánk dicsőült fiáért nincsenek betiltva a gyászszertartások, legalább nem azon terjedelemben, mint a hírlapok állították.

— Igen érdekesek azon adatok, melyeket a mult igazgatósági ülés eredményeiről a magyar akademia érdekében megindult aláírás felől hallottunk. Több mint száz testület, iparvállalat és magánszemély adakozott eddig minden felszólítás nélkül nagyobb összegeket. — Április 18-ig 220 felszólított nagyobb birtokos közül még száznál több nem küldte be válaszáat. Akkor még több mint 500 gyűjtőnél voltak künn az iverk. Az eddigi eredményekből tehát még nem lehet az összesre következtetést venni. Teljes reményünk lehet, hogy fog palota épülhetni. Már az, hogy mikor? ez ismét más kérdés. Ez attól fog függni, bejönnek-e kellő időben a várt válaszok és iverk. Ez az idő pedig, mint tudjuk, junius közepe. Annyi bizonyos, hogy csak a tervek iránti verseny kihirdetése is igen bajos, sőt ugy szólván, lehetlen, míg a rendelkezésre álló somma nem tudatik, legalább megközelítőleg. Mint halljuk, a Duna-gőzhajózással legközelebről megindulnak a háztelkek cseréje iránt az értekezések Pesten.

— Rezső-Enzsel Sándor, h. ü. s Pestmegyének egykoron hírneves táblabírája, 73 éves korában meghalozott.

— A m. akademia igazgató tanácsának azon jegyzőkönyve, mely a Széchenyinek állítandó országos emlékről szól, felsőbb helyre terjesztetvén, onnan nem észrevétel nélkül — mint egy fővárosi lap állítólag „biztos kuffó“ után jelenti — de sőt azon megjegyzéssel érkezett vissza, hogy a cs. k. kormány nem engedheti meg, hogy a tervezett emlék fölállításában csupán a m. akademia vegyen részt, járuljon ahoz a Széchenyi által alapított több intézet is, nevezetesen a dunagőzhajózási, a lánchid társulat, a gazdasági egyesület, a kaszinó, stb., járuljon hozzá Pest városa is, és ugy terjeszték föl ismét az ügyet.

— Safarik Pál, a híres szláv régiségbuvár Prágában (különbön magyarországi születés) megtévelyodván, a Moldába ugrott, de kimentették.

— A horvátországi gazdasági egyesület küldöttsége. A Zágrábban megjelenő „Gospodarski list“ (gazdasági lap) 21. számában olvassuk: Az itteni gazdasági egyesület f. é. május 26. és 27-én tartott közülésben felolvastattott a magyar gazdasági egyesület levele, melylyel a horvátországi gazdasági társulatot f. é. jun. 2—9 Pesten tartandó juhkiállításra föl hívja. Ezen felhívás örömmel fogadtattott és következő tagok választattak, hogy ezen társulatot Pesten képviseljék: báró Rauch Levin, Bedekovity Kálmán, Szakezinski Kukulyevity Iván, Bogovity Mirko, Fodroczy Szkender, Vukotinovity Farkas Lajos. Egyuttal meghagyattott, hogy azonnal tudósítsák a társulatot, ha valamelyik közülök ebbéli utjában gátolva volna, hogy e társulat jó eleve uj választáshoz foghasson. (M. Sajtó)

— A magyar biztosítási társulat az akademia palotájára 1000 forintot ajándékozott.

— A győrvidéki gazdasági egyesület május hó 29-ik és 30-ik napjain tartá közgyűlését. A lelkesedés, mely az ügy iránt e két napon nyilatkozott leirhatatlan. A gyűlés menetéről, határozatairól körülményesen jövő számunkban szólnadunk s most csak annyit mondunk, hogy ezen alkalomra, csak hogy egy magyar közgyűlés napján minden nő magyar ruhában legyen, egyik divatárusboltból száz magyar főköttő kelt el. Meg is nevezhetjük, sőt ajánlhatjuk is azon divatárusnőt, ki jutányos ár mellett egy nap alatt oly sok magyar hölgyet ékesített fel nemzeti főköttőkkel. Neve Szücs Mihályné. (Gy. K.)

ÓVÁS. Alulirt némely tudomására jutott balvelezménynek kellő tájékozása végett szükségesnek látja kinyilatkoztatni, hogy a Delejtyében megjelent szegedi tudósításokra semmi nemü befolyása nincs.

Szegeden 1860. május 31-én.

Karcsai G. *)

*) Nyilatkozó tisztelt munkatársunktól csupán a tudomány érdekében irt cikkeket von és közle szerkesztőségünk, mely dolgozatok a vidéki levelezéstől jóval különbözö rovatba tartoznak, habár levélförmába öntettek is. (Szerk.)

Temesvári ujdonságok.

* A helytartóság f. é. april 28-án kelt rendeletével az egészségügyi organumoknak meghagyja, hogy a szeracsika név alatt ismeretes fehér képmáz bár hol előforduló eladása ellen a politikai hatóság segédmüködése mellett törekedjenek, a szeracsika készletet ne csak elkobozzák, hanem az eladót továbbbi vizgálat végett be is jelentsék. Ezen képmáz nemcsak belső használat által halált okoz, hanem külső szerként is az egészségnek felette ártalmas. Csak javallani lehet tehát, hogy a helytartóság ezen erősen ható mérget (mercurius sublimatus corrosivus) betiltotta. A cél azonban aligha tökéletesen fog eléretni. Köznépünk t. i. nem mindig készen veszi a szeracsikát, hanem sokszor maga is készíti azt. Fölolvastt ugyan, higanyt választó vízben, és a higanyt konyhasóval lecsapja. A mi ez uton nyeretik valóban nem más mint bizonyos tisztátalan maró sósavas higag (Aetzsublimat) mely a szeracsika minden tulajdonaival bir, és melynek hivatatlanok általi készítését szintén kell akadályozni, ha a rendelet jó szándéku sikerét óhajtjuk.

* A nöegyleti bálról néhány nyeremény farsang óta el nem vitetvén, tervben van, hogy e tárgyak eladása végett a várbeli sétányon női bazar tartassék. Az ezen nap elrekesztendő sétányra csak beléptidj mellett lesz szabad bemenni. Az ezredi zenekar időközben zenével mulattandja a közönséget.

* Kedden az az f. hó 12-én a Jósefvárosban, a gőzhajóhoz cimzett vendéglöben bál fog tartatni, mely alkalomul szolgáljon, hogy a május 6-án a horvátok javára adott bállal egybekötött kisorsolás után el nem vitetett szép számú nyeremények árveréssel eladassanak.

* A takarékpénztárba mult május havában 426 fél betett 85,603 ft. 47 krt.; 188 fél pedig kivett 61,271 ft. 69 krt.

* A nemzeti bank azon intézkedését, mely szerint a temesvári váltó leszámítoló intézet 500,000 ftnyi alaptökéjét 400,000 ft. lett volna leszállítandó, visszavonta, és a hitelkérvök csak hitele fog némileg megszoritatni.

* A gazdasági egyesület tegnap közgyűlést tartott, hogy arról határozzon, életre képes-e a társaság, vagy nem. Két órai vitatkozás után, — melyből kitünt, hogy mindnyájan egy intézet létezését óhajtják, mely a déli megyék gazdasági érdekeit szemügyre vegye, csak hogy az egyik rész önálló társaságot kívánt, a másik pedig a pesti gazdasági egyesülethez akart csatlakozni, — szavazásra került a dolog, melynek eredménye szerint 13 szavazattal 10 ellenében eldöntetett, hogy a temesvári gazdasági egyesület önállólag fennálljon. Csek onits János ur mint elnök, Pesty Frigyes mint titkár leköszönvén, ezen, valamint a választmányban megürült helyek betöltése a legközelebbi közgyűlés teendőjévé tétetett.

* A kegyesrendiek templomában tegnap „Tedeum“ tartattott a Magentánál elesett harcosok emlékére, mely ünnepeynél a katonaság és hatóságok képviselői nagy számban vettek részt.

Delia k. a jeles szinművésznő ismét vendégszerepel szinpadunkon. M. hó 29-én mint párisi naplopó, 30 án mint lowoodi árva, f. hó 2-án Ein Kind des Glückes címü darabban lépett föl, és ez utóbbiban koszorukkal tisztelte meg a közönség. Junius I-én Ernani opera adatott, Nedelko ur Don Carlost adván, ki a téli idényre állandó tagul szerződött színházunkhoz.

* Hetivásári árak junius 1-én: Buz a 3 ft. 75 kr., 3 ft. 65 kr., 3 ft. 50 kr. — Kétszeres 3 ft. 20 kr. — Árpa 1 ft. 70 kr. — Zab 1 ft. 30 kr. — Tengeri 2 ft. 40 kr. mérőnkint. — Széna 2 ft. 30 kr. — Szalma 1 ft. 20 kr. mázsánkint.